

TAOTLUS ISIKUANDMETE TÖÖTLEMISEKS TEADUSUURINGUS

Juhindudes isikuandmete kaitse seaduse (IKS) paragrahvis 6 sätestatust palun kooskõlastada

Uuringu pealkiri	Elanikkonna tegevuspiirangute ja hooldusvajaduse uuring 2025	
Kas poliitika kujundamise uuring (IKS § 6 lg 5)	või	Jah
uuring hõlmab eriliigilisi isikuandmeid ja puudub valdkondlik eetikakomitee (IKS § 6 lg 4)		Jah
<i>Palume eelmise kahe lahtri puhul valida üks vastavalt õiguslikule alusele, v.a olukorras, kui poliitika kujundamise uuringu puhul puudub valdkondlik eetikakomitee. Kui poliitika kujundamise uuringus töödeldakse eriliiki isikuandmeid, siis täita ka eetikakomitee otsuse lahter.</i>		
Kas isikuandmete töötleja on määranud andmekaitse spetsialisti (sh tema nimi ja kontaktandmed)?		Jah Sotsiaalministeeriumi andmekaitse spetsialisti kontakt: andmekaitse@sm.ee Isikuandmeid töötleb volitatud töötleja Turu-uuringute AS: andmekaitse spetsialisti kontakt: Tõnis Stenberg (tel. 566 000 49, e-post: tonis@туру-uuringute.ee)
Kas on olemas eetikakomitee otsus ¹ ? <i>Kooskõlastuse olemasolul lisada see taotlusele.</i>		Jah
Kas osa uuringust toimub andmesubjekti nõusoleku alusel? <i>Kui jah, siis palume taotlusele lisada nõusoleku vorm või selle kavand ning küsimustik või selle kavand.</i>		Jah, seejuures andmesubjekti eriliiki andmete töötlemine toimub tema nõusolekul.

1. Vastutava töötleja üldandmed²	
1.1. Vastutava töötleja nimi, registrikood, aadress ja kontaktandmed (sh kontaktisik) <i>analoogne registrikandega, kontaktisiku e-post, telefon</i>	Sotsiaalministeerium 70001952 Suur-Ameerika 1, 10122 Tallinn

¹ IKS § 6 lg 4 - kui uuringus töödeldakse eriliiki isikuandmeid, on vajalik ka eetikakomitee kooskõlastus.

² Vastutav töötleja on uuringu läbiviija (tellija). Juhul, kui vastutav töötleja kasutab uuringu läbiviimisel teisi isikuid ja asutusi, siis on need teised isikud ja asutused volitatud töötlejad.

	Tiina Linno Sotsiaalministeeriumi analüüsi ja statistika osakonna analüütik tiina.linno@sm.ee , Tel 52 83118
1.2. Isikuandmete töötlemiskoha aadress (kui erineb registriandmetest) <i>maja, tänav, asula/linn, maakond, postiindeks</i>	Sotsiaalministeerium antud uuringu raames isikuandmeid ei töötle. Isikuandmed liiguvad registripidajalt krüpteeritud failina otse volitatud töötlejale (Turu-uuringute AS). Andmete töötlemine toimub volitatud töötleja ruumides (Pärnu mnt. 102, A-korpus, 11312 Tallinn).

2. Volitatud töötleja üldandmed³	
2.1. Volitatud töötleja nimi, registrikood, aadress ja kontaktandmed (sh kontaktisik) <i>Aadress analoogne registrikandega, kontaktisiku e-post ja telefoninumber</i>	Turu-uuringute AS 10220984 Pärnu mnt 102, A-korpus, 11312 Tallinn Vaike Vainu Uuringu projektijuht Turu-uuringute AS https://turu-uuringute.eu/ vaike@turu-uuringute.ee , Tel +372 5852 9709
2.2. Isikuandmete töötlemiskoha aadress (kui erineb registriandmetest) <i>maja, tänav, asula/linn, maakond, postiindeks</i>	

3. Mis on teadusuuringu läbiviimise õiguslik alus? <i>Nimetage õigusakt, mis annab Teile õiguse teadusuuringut läbi viia. Ei piisa viitest IKS § 6-le. Poliitikakujundamise eesmärgil läbiviidava uuringu puhul tuua välja volitusnorm, millest nähtub, et asutus on selle valdkonna eest vastutav. Akadeemilise uuringu korral võib see olla näiteks Teadus- ja arendustegevuse korralduse seadus või teadus- või arendusprojekti avamise otsus, leping vms.</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse § 13 lõike 1 punkti 1 kohaselt on kõigi ministeeriumide ülesandeks oma valitsemisalale tarviliku teadus- ja arendustegevuse ning selle finantseerimise korraldamine. 2. Sotsiaalministeeriumi tegevusvaldkonna piiritleb Vabariigi Valitsuse seadus, mille § 67 lg 1 kohaselt kuulub ministeeriumi valitsemisalasse sotsiaalse turvalisuse, sotsiaaltoetuste ja pensionisüsteemi kavandamine ja korraldamine, sotsiaalkindlustussüsteemide piiriülene koordineerimine, laste õiguste tagamine ja heaolu edendamine, puudega inimeste elukvaliteedi edendamine ja sellealase tegevuse koordineerimine, rahva tervise kaitse, tervisehoid ja tervisesüsteemi arendamine, ravikindlustus, ravimid ja meditsiiniseadmed ning vastavate õigusaktide eelnõude koostamine. 3. Lisaks eeltoodule piiritleb Sotsiaalministeeriumi tegevusvaldkonda Vabariigi Valitsuse
---	--

³ Volitatud töötlejate loetelu peab olema ammendav ehk kõik volitatud töötlejad peavad olema nimetatud. Kui taotluse esitaja on volitatud töötleja, peab taotlusele olema lisatud dokument, kust nähtub, et vastutav töötleja on volitatud töötlejale andnud volituse inspeksioonile taotluse esitamiseks.

	<p>20.03.2014. a määrus nr 42 „Sotsiaalministeeriumi põhimäärus“ (edaspidi <i>põhimäärus</i>). Vastavalt põhimääruse §-le 4 on ministeeriumi põhiülesanne seadustes ja teistes õigusaktides sätestatud pädevuse piires korraldus-, arendus-, planeerimis- ja järelevalvetoimingute tegemine oma valitsemisalas, lähtudes valitsemisala arengukavas esitatud ministeeriumi ja valitsemisala strateegilistest eesmärkidest ning põhimääruse 4. peatükis sätestatud osakondade põhiülesannetest.</p> <p>4. Põhimääruse 4. peatükis on osakondade põhiülesannete all § 17 lõike 2 punktis 6 sätestatud, et analüüsi ja statistika osakonna põhiülesanne on luua eeldused ministeeriumi poliitikakujundamise protsessi teadmistepõhisusele, et tagada objektiivne ülevaade tervise- ja sotsiaal valdkonna arengust ja rakendatud või kavandatava poliitika mõjususe.</p> <p>5. Isikuandmete kaitse seaduse § 6 lg 5 kohaselt loetakse teadusuuringuks ka täidesaatva riigivõimu analüüsid ja uuringud, mis tehakse poliitika kujundamise eesmärgil. Nende koostamiseks on täidesaatval riigivõimul õigus teha päringuid teise vastutava või volitatud töötleja andmekogusse ning töödelda saadud isikuandmeid. Andmekaitse Inspeksioon kontrollib enne nimetatud isikuandmete töötlemise algust käesolevas paragrahvis sätestatud tingimuste täitmist.</p>
--	---

4. Mis on isikuandmete töötlemise eesmärk?

Kirjeldage uuringu eesmäärke ja püstitatud hüpoteese, mille saavutamiseks on vajalik isikuandmete töötlemine. Palume siin punktis selgitada kogu uuringut, mitte ainult taotluse esemeks olevat osa (näitaks ka nõusoleku alusel toimuvat uuringu osa). Kui osa uuringust toimub nõusoleku alusel, siis palume taotlusele lisada nõusoleku vorm või selle kavand ning küsimustik või selle kavand.

Isikuandmete töötlemise eesmärk on küsitlusuuringu teel saada ülevaade Eesti 16-aastaste ja vanema elanikkonna tegevuspiirangutest ja hooldusvajadusest, sh kasutatavatest teenustest ning teenuste ja abivahendite vajadusest. Küsitlusuuringu läbiviimise vajaduse tingib muude andmeallikate (sh registriandmete) piiratus nimetatud valdkondades. Registriandmed (ametlikult tuvastatud puude, töövõimekao või vähenenud töövõime esinemise kohta) annavad tegevuspiirangute esinemisest ja vastavalt ka kõrvalabi, s.h hooldusvajadusest elanikkonnas vaid osalise pildi, mistõttu on antud teemal läbi viidud ka küsitlusuuringuid, millest viimane (põhjalikum) toimus aastal 2020.

Kavandatav uuring on seega jätku-uuring, mille eesmärgiks seekord on analüüsida uuringuga kogutavaid andmeid täpsemalt Eesti piirkondlikes lõigetes (s.h võimalusel maakondade võrdluses). Võrreldes 2020. aasta uuringuga on 2025. aasta uuring seetõttu kavandatud lühema ankeedi, kuid oluliselt suurendatud valimiga, et saavutada esinduslik valimi suurus ka maakondades ning täpsem ülevaade neis elavate tegevuspiiranguga inimeste osas. Elanikkonna suhtes esinduslik uuring eeldab küsitlusmeetodi kasutamist, mis omakorda eeldab usaldusväärseima tulemuse saamiseks osaliselt isikupõhise valimi kasutamist Rahvastikuregistri baasil. Selleks taotleme käesolevaga Andmekaitse Inspeksiooni luba Rahvastikuregistri andmete kasutamiseks valimi moodustamise ja

uuringukutsete saatmise eesmärgil.

Metoodika ülevaade

Andmekogumine on kavas läbi viia läbi kiiruuringutena Sotsiaalministeeriumi ja Turu-uuringute AS-i vahel 31. oktoobril 2023 sõlmitud raamlepingu nr. 1.8-2/2282-1 raames (allpool kirjeldatud metoodika on kooskõlas raamlepingu tingimustega). Andmekogumiseks kasutatakse 5 küsitluslainet (kiiruuringut) umbes 2-nädalase intervalliga (kaks korda kuus), mis on esialgselt kavandatud 2025. aasta aprilli II poolest 2025. a juuni lõpuni (või vajadusel hilisemal perioodil kokku kestusega 2,5-3 kuud, arvestades küsitluse tegelikku algusaega). Kõigis küsitluslainetes toimub andmekogumine sama metoodikaga, sh sama ankeeti kasutades. Kuigi küsitluse andmekogumine on jaotatud lainetesse, koondatakse erinevate lainete andmed ühtsesse koondandmebaasi, st sisuliselt on tegu ühe tervikliku uuringuga, mille küsitluslainete aluseks on ühtne valim. Et vähendada registripidaja koormust valimite koostamisel ja väljastamisel ning tagada, et iga küsitluslaine toimumise ajaks on valim olemas, päritakse kogu valim rahvastikuregistrist korraga ühes osas. Küsitluslainete ja ühtse valimiväljavõtu eesmärgiks on seega eelkõige tagada küsitluse sujuv korraldus ning 5 küsitluslaine koondandmestik, mis on aluseks uuringu andmeanalüüsile.

Iga küsitluslaine valim hõlmab järgnevaid alamvalimeid:

1. kogu Eesti (elanikkonna) suhtes esinduslik põhivalim suurusega 1000 vastajat (5 laine peale kokku 5000 vastajat)
2. Ida-Virumaa suhtes esinduslik lisavalim suurusega 250 vastajat (5 laine peale kokku 1250 vastajat)
3. ülejäänud Eesti regioonide suhtes esinduslik lisavalim suurusega 750 vastajat (5 laine peale kokku 3750 vastajat).

2020. aastal läbi viidud tegevuspiirangute ja hooldusvajaduse uuringust ilmnes, et regionaalses vaates on erilist tähelepanu vajavaks piirkonnaks Ida-Virumaa, kus kõrge toimetulekuriskiga inimeste osatähtsus ning täiendavaid abivahendeid/teenuseid vajavate inimeste osakaal oli Eesti keskmisest kõrgem. Ida-Virumaa osakaalu suurendamine lõppvalimis (lisavalimite kasutamise näol) võimaldab teha selle regiooni kohta täpsemaid järeldusi, sh täpsemalt vaadelda alamrühmi (nt vanuserühmad, tegevuspiiranguga inimesed) antud regiooni sees.

Valimi moodustamisel kasutatakse järgnevaid allikaid:

1. **Juhuvalikuga genereeritud telefoninumbrid.**
Telefoninumbrite andmebaasi genereerib arvutiprogramm, lisades etteantud tüvenumbriale juhuslikult valitud lõpunumbrid.
2. **Turu-uuringute AS-i veebipaneel.**
Veebipaneel koosneb inimestest, kes on andnud kirjaliku nõusoleku selleks, et Turu-uuringute AS neile uuringukutseid saadaks (mis ei kohusta neid samas küsitlustes osalema). Veebipaneelist moodustatakse valimid stratifitseeritud juhuvalikuga soo, vanuserühma, rahvuse ja regiooni alusel moodustatud kihtidest.
3. **Rahvastikuregistri (RR) valim.**
Rahvastikuregistrist moodustatakse valimid juhuvalikuga vähemalt 16-aastaste Eesti elanike andmetest (isikupõhiste valimitena). Põhivalimi moodustamisel võetakse aluseks kogu Eesti elanikkond ning Ida-Virumaa ja teiste Eesti regioonide lisavalimite moodustamisel vastavate regioonide elanikud.

Arvestades uuringust keeldumisi ning võimalikke vigasid kontaktandmetes on eeldatav vastamisaktiivsus juhuvalikuga genereeritud telefoninumbrite valimis ning rahvastikuregistri valimis 20% ning Turu-uuringute AS-i veebipaneelis 25%. Selleks, et saavutada planeeritud lõppvalimi suurus (10 000 vastajat), on vajalik algvalimisse võtta kontakte (valimiisikuid) suuremal arvul. Valimidisaini täpsem kirjeldus on toodud taotluse punktis 9.

Küsitlusinstrumendiks on struktureeritud ankeet (vt Lisa 1), millele vastamise eeldatav keskmine kestus on ca 15 minutit. Andmekogumine viiakse läbi telefoni- ja veebiküsitluse kombineeritud meetodil (vt Lisa 2 ja 3). Veebiküsitluse valimisse võetud inimestele (sh rahvastikuregistri valimile) saadetakse uuringukutse e-mailiga. Uuringukutse sisaldab lühidat selgitust uuringu eesmärkide, andmekaitse ja osalemise vabatahtlikkuse kohta, uuringu läbiviijate kontaktandmeid ning linki elektroonilisele küsitlusankeedile. Juhul, kui veebivalimisse võetud inimene küsitlusele ei vasta ega teavita keeldumisest, saadetakse talle kuni kaks meeldetuletuskirja. Rahvastikuregistri valimi puhul viiakse madalama vastamisaktiivsusega rühmades lisaks veebiküsitlusele läbi ka telefoniküsitlus. Telefoniküsitluse valimisse võetud telefoninumbril kontakti saades tutvustab küsitaja uuringut, kontrollib, kas valimisse sattunud isik kuulub sihtrühma, selgitab osalemise vabatahtlikkust ning küsib nõusolekut küsitluses osalemiseks. Nõusoleku saamisel viib küsitaja läbi intervjuu või lepib kokku aja selle läbiviimiseks. Numbritele, millel kontakti ei saada, tehakse minimaalselt 3 korduskõnet, mis jaotatakse erinevatele nädalapäevadele ja kellaaegadele, et valimiisikuga kontakti saamise võimalus oleks võimalikult suur.

Valimisse on kaasatud ka 16-17-aastased, kelle küsitlemiseks on vajalik lapsevanema nõusolek. 16-17-aastaste poole pöördutakse ainult e-kirja teel, kutsudes neid vastama ainult küsitluse veebiankeedile. See tähendab, et telefoniküsitlusse neid ei kaasata. 16-17-aastastele saadetavas uuringukutses teavitatakse seega neid eelnevalt, et uuringus osalemiseks on vajalik lapsevanema nõusolek. Valimisse võetud noorel palutakse näidata uuringukutset oma vanemale ning nõusoleku saamisel märkida veebiankeedi alguses enne sellele vastama hakkamist, et vanem on nõus tema uuringus osalemisega.

Küsitlustöö läbiviimisel järgitakse ESOMAR-i avaliku arvamuse küsitluse reegleid. Valimisse võetud isikuid teavitatakse sellest, et küsitluses osalemine on vabatahtlik ning et nende vastuste konfidentsiaalsus on tagatud.

Küsitlustöös seatakse eesmärgiks saavutada lõppvalim, mis on proportsionaalne elanikkonna jagunemisele soo, vanuserühma, rahvuse (või emakeele) ning elukoha lõikes. Reeglina on küsitlusuuringutes vastamisaktiivsus erinevates elanikkonnarühmades erinev, sealjuures madalam kipub see olema noorimas ja vanimas vanuserühmas, meeste, muudest rahvustest või madalama haridusega inimeste seas. Küsitlusplatvormil kogunevad eri meetoditel (telefon, veeb) kogutud andmed ühtsesse andmebaasi, mis võimaldab erinevate vastajagruppide täitumist jooksvalt jälgida. Madala vastamisaktiivsusega gruppide järele aitamiseks rakendatakse vajadusel järgnevaid meetmeid:

1. Telefoniküsitluse osas rakendatakse kvoote (st alataitunud rühmadesse otsitakse sobivaid vastajaid sihipäraselt);
2. Turu-uuringute AS-i veebipaneeli puhul suunatakse alataitunud rühmadesse rohkem meeldetuletuskirju või võetakse veebipaneelist kasutusele lisavalimid;
3. Rahvastikuregistri valimite puhul võetakse madala vastamisaktiivsusega rühmadesse kuuluvate inimestega peale veebiküsitluse lõppemist kontakti telefoni teel, et koguda puuduolevad ankeedid telefonitsi (või paluda valimiisikutel täita ankeet veebis).

Küsitluse käigus ei koguta muid andmeid peale ankeedis küsitud andmete. Küsitlusandmete failis on valimiisikute kontaktandmed asendatud unikaalse numbriga, s.t andmed on pseudonüümitud. Peale küsitlustööde lõppemist ja andmete kvaliteedikontrolli teostamist valimisse sattunud inimeste kontaktandmed ja küsitlusandmete pseudonümiseerimise aluseks olev fail (koodivõti) kustutatakse ning küsitluse tulemusi säilitatakse statistilise andmeanalüüsi eesmärgil anonümiseeritud andmefailina, kus ei sisaldu vastajate otsest tuvastamist võimaldavaid andmeid. Uuringu läbiviija kustutab andmefailist enne selle tellijale üle andmist tunnused, mis võimaldavad vastaja kaudset tuvastamist kas täpsema elukoha (asula, linnaosa) või nn vabade vastuste kaudu.

See tähendab, et lisaks anonümiseerimisele saab tellija andmestiku, milles ei sisaldu (ankeedi järgi) tunnused A04 ja A05 ja ülejäänud küsimuste vabateksti tunnused. Vabatekstiväljadel olevad kirjed esitatakse tellijale eraldi failina koondtekstina selliselt, et need ei sisalda vastaja tuvastamist võimaldavat infot ning ei ole kokku viidavad muude küsitlusandmete ega vastajatega (s.t eraldi failina Excelis või Wordis, ilma vastaja ID-numbriga sidumata).

Anonümiseeritud küsitlusandmete faili säilitatakse statistilise andmeanalüüsi eesmärgil tähtajatult Sotsiaalministeeriumi serveris ning sellele on ligipääs ainult Sotsiaalministeeriumi analüüsi- ja statistika osakonna analüütikutel. Kolmandatel osapooltel on küsitlusandmete failile võimalik ligi pääseda ainult täiendava statistilise andmeanalüüsi eesmärgil ja põhjendatud taotluse korral (sel juhul sõlmitakse andmete kasutamiseks ka kirjalik leping).

Sotsiaalministeerium säilitab küsitlusandmete anonümiseeritud faili tähtajatult. Anonümiseeritud andmefailis sisalduvad küsitlusankeedist pärinevad andmed ning küsitlustööd kirjeldavad tehnilised tunnused (nt küsitlusmeetod, ankeedi täitmise kestus). Selles andmefailis puuduvad vastajate isiku otsest tuvastamist võimaldavad andmed (nimi, e-maili aadress, telefon). On olemas võimalus (kuigi väike), et osa ankeedis märgitud taustateabest võib kombineeritud kujul võimaldada küsitluses osalenute (kaudset) tuvastamist. Samas on küsitlusandmete säilitamine (agregeerimata kujul) vajalik, et tulevikus infovajaduste tekkides oleks andmete põhjal võimalik teostada täiendavaid analüüse (hilisemaid infovajadusi on uuringu läbiviimise hetkel keeruline prognoosida). Küsitlusandmeid ei tehta laiemale avalikkusele kättesaadavaks. Peale küsitlusandmete üleandmist Sotsiaalministeeriumile säilitab see tellijana need spetsiaalses piiratud juurdepääsuga kataloogis ning neile omavad juurdepääsu ainult Sotsiaalministeeriumi analüütikud.

Anonümiseeritud küsitlusandmete põhjal koostatakse statistiline analüütiline raport, kus küsitluse tulemused esitatakse suuremate gruppide (kõik vastanud, vanuserühmad vms) kohta, st üksikute vastajate tuvastamine on välistatud. Raport avaldatakse Sotsiaalministeeriumi veebilehel.

5. Selgitage, miks on isikut tuvastamist võimaldavate andmete töötlemine vältimatult vajalik uuringu eesmärgi saavutamiseks.

Rahvastikuregistri valimi kasutamine võimaldab jõuda soovitud suuruses lõppvalimini (10 000 vastajat), s.h jõuda Ida-Virumaa sihtrühmani, kuna uuringufirmade veebipaneelid jääksid selle jaoks liiga väikseks ning muude küsitlusmeetodite kasutamine, sh telefoniküsitluse osakaalu suurendamine (juhuvalikuga genereeritud numbrite valim) tõstaks küsitlustööde maksumust üle ettenähtud piiri. Samuti võimaldab rahvastikuregistri valimi kasutamine saavutada veebiküsitluse osas eripalgelisema valimi, hõlmates ka neid inimesi, kes veebipaneelidesse ei kuulu. Kokkuvõttes võimaldab see jõuda elanikkonna hoiakuid tervikuna paremini peegeldava tulemuseni.

Valimiisikute kontaktandmeid (e-maili aadress, telefon) kasutatakse uuringukutse ja meeldetuletuste saatmiseks ning vajadusel kontaktivõtuks telefoni teel.

6. Selgitage ülekaaluka huvi olemasolu.

Uuringu tulemused on vajalikud Sotsiaalministeeriumi poliitikakujundamises 2026. aastal läbiviidava hooldereformi rakendamise uuringu sisendina ja Euroopa Liidu Struktuurivahendite 2028+ vahendite planeerimises ning muudes tegevustes, kus ajakohane info võimaldab arvestada uuringu sihtrühma tegelike vajadustega. Piirkondlikud andmed võimaldavad poliitikakujundamises arvestada erinevas vanuses ja erinevates Eesti piirkondades elavate 16-aastaste ja vanemate elanike sotsiaalhoolekande (sh sotsiaalteenuste) vajadustega lähiaastatel, suunates ressursse ja kujundades poliitikaid täpsemalt vastavalt sellele.

Eesti riigi pikaajalises arengustrateegias „Eesti 2035“ on prognoositud, et vanemaealiste osakaal rahvastikus suureneb ja puudega inimeste arv kasvab. Vaja on parandada elukeskkonna

ligipääsetavust ja leida uusi lahendusi ning ajakohastada Eestis pikaajalise hoolduse süsteemi, mis ei arvesta praegu piisavalt rahvastikumuutustega ega paku abivajajatele küllaldast tuge. [Heaolu arengukava 2023–2030](#) kohaselt suureneb rahvastiku vananemisega kaasneva hoolduskoormuse ja kõrvalabi vajaduse kasvu arvesse võttes nõudlus toetavate teenuste ja kvaliteetsete hooldusvõimaluste järele. Seetõttu on arengukava üks eesmärk arendada sotsiaalteenuste pakkumist ja korraldust ning parandada teenuste kättesaadavust ja kvaliteeti. Lisaks on eakate ning puudega ja psüühilise erivajadusega inimeste heaolu ja õiguste tagamiseks võetud suund iseseisvat toimetulekut ja kogukonnas elamist toetavate teenuste eelisarendamisele ja hoolekandesüsteemi deinstitutionaliseerimisele. Sealjuures teenib uuring otseselt Heaolu arengukava 2023–2030 elluviimiseks püstitatud kaht alaeemärki:

- alaeesmärk 3: vanemaealised (*Vanemaealised on ühiskonnas sotsiaalselt kaasatud, neile on tagatud võrdsed võimalused ning nad on majanduslikult hästi toimetulevad*)
- alaeesmärk 4: sotsiaalhoolekanne (*Eesti sotsiaalhoolekande korraldus toetab inimeste heaolu ja sotsiaalse turvatunde kasvu*)

Seega on analüüs vajalik Heaolu arengukava alaeesmärk 2 ja alaeesmärk 3 täitmisel. Uuringust saadud tulemusi kasutatakse ka üldistatud kujul Sotsiaalministeeriumi majasisestes ja avaldatavates analüüsidel.

Kuna Statistikaamet ega ka ükski riiklik register elanikkonna tegevuspiirangute ning sotsiaalteenuste- ja hooldusvajaduse kohta detailsemaid andmeid ei ole kogunud, siis viis Sotsiaalministeerium 2020. aastal elanikkonna seas läbi [Elanikkonna tegevuspiirangute ja hooldusvajaduse uuringu](#) ning edaspidi on plaanis läbi viia ka regulaarseid kordusuuringuid.

Uuringut rahastatakse Euroopa Sotsiaalfondi toetuse andmise tingimuste "Pikaajalise hoolduse kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamine" (2021-2027.4.09.23-0002) raames, mis keskendub eeskätt hoolekandevaldkonna vastutusalas olevate tegevuste, sh sotsiaalteenuste arendamisele ja ümberkorraldamisele kogukonnapõhisuse suunas, ent ka tervishoiu- ja hoolekandevaldkonna senisest tõhusamale integreerimisele, koostööle ning koostöömisele.

7. Selgitage, kuidas tagate, et isikuandmete töötlemine ei kahjusta ülemääraselt andmesubjekti õigusi ega muuda tema kohustuste mahtu.

Vajadusel loetleda täiendavaid kaitsemeetmeid privaatsuse riive vähendamiseks.

Uuringu isikustatud andmete töötlemise eesmärgiks on küsitlusuuringu küsitlustoimingute läbiviimine, statistilise umbisikustatud andmebaasi loomine ja statistiline analüüs, lähtudes isikuandmete kaitse seaduse (IKS) § 6 lõikest 5.

Rahvastikuregistrist moodustatavasse valimisse päritakse ainult need andmed, mis on hädavajalikud uuringu küsitlustoimingute läbiviimiseks (kontaktivõtuks ja valimi proportsionaalsuse jälgimiseks). **Lähtudes eetikakomitee soovitusel suurendame uuringusse kaasamise võimalust ka raskemate terviseprobleemidega inimeste jaoks, kellele võib ankeedi iseseisev täitmine raskusi valmistada. Ehk neile pakutakse (sarnaselt 2020. a samalaadsele uuringule) võimalust, et neid võib vastamisel abistada või nende eest ankeedi täita (juhul, kui nende endi tervis seda võimaldab) keegi teine (nt pereliige või hooldaja). Sellise lähenemise eelduseks aga on, et uuringukutses (ning hilisemas telefonipöördumises) öeldakse selgelt välja, kes nimeliselt on uuringu valimisse võetud isik (et oleks selge, keda oodatakse vastama). Sellest lähtuvalt soovime pärida valimisse rahvastikuregistrist ka isikute nimed.** Valim päritakse 5-kordses mahus, mis on minimaalne kogus, et saavutada lõppvalimi arvuks vajalik 10 000 vastajat. Seega on antud uuringu puhul täidetud eesmärgipärasuse ja minimaalsuse nõuded (andmekaitse üldmääruse art 5(1)(b) ja (c)).

Rahvastikuregistrist juhuvaliku alusel uuringu valimisse sattudes on igal inimesel täielik õigus

otsustada, kas ta soovib küsitlusele vastata või sellest keelduda. Ehk on täidetud üldmääruse põhjenduspunkti 42 nõuded andmesubjekti vaba valikuvõimaluse ja nõusoleku tagasivõtmise võimaluse kohta. Igale veebivalimisse võetud isikule saadetakse uuringusse kaasamiseks eelteavitus, millel on uuringut läbiviiva töötaja kontaktandmed, kuhu oma otsusest teatada. Eelteavituskirjas teavitatakse vastajat uuringu eesmärkidest, andmekaitsest ning sellest, et uuringus osalemine on vabatahtlik. Kirjas sisaldub ka veebilink küsitlusankeedile. Juhul, kui valimisse sattunud isik ei teavita uuringu läbiviijat keeldumisest ega täida küsitlusankeeti veebis, saadetakse talle teatud aja möödudes e-mailiga kuni kaks meeldetuletuskirja, mille järel võtab uuringu läbiviija valimiisikuga kontakti ning pakub võimalust täita ankeet telefoniintervjuu vormis. Soovi korral on valimiisikul võimalik uuringust keelduda ka siis. Samuti on võimalik oma nõusolek tagasi võtta küsitlustöö perioodi jooksul peale küsitluse toimumist – sel juhul kustutatakse vastaja ankeet küsitlusandmete failist. Peale andmete anonümiseerimist (st peale 30.09.2025) pole vastajate tuvastamine küsitlusandmete failis, ning seega ka üksikute vastajate vastuste kustutamine, enam võimalik.

Uuringu läbiviijate hinnangul ei kahjusta isikuandmete töötlemine antud uuringu raames andmesubjektide õigusi ega suurenda nende kohustusi. Uuringu lõpptulemuseks on andmete statistiline analüüs ja üldistused, mida kasutatakse sotsiaalhoolekandepoliitika otsuste kujundamiseks ja arendustegevuseks.

8. Kuidas toimub andmete edastamine isikuandmete allikalt teadusuuringu läbiviijani?
Sealhulgas palume välja tuua milliseid töötlussüsteeme ja/või keskkondi (sh pilveteenus) isikuandmete (sh pseudonüümitud) töötlemiseks kasutatakse ning millises riigis⁴ asuvad töötlussüsteemide/pilveteenuse pakkuja serverid.

Kontaktivõtuks vajalikud isikuandmed edastab rahvastikuregister Turu-uuringute AS-le krüpteeritud kujul. Isikuandmeid hoiustatakse Turu-uuringute AS-i serveris, järgides andmete turvalise hoiustamise nõudeid.

Isikuandmeid töödeldakse ainult digitaalkujul (paberkandjal neid ei töödelda). Digitaalkujul isikuandmete töötlemine toimub lokaalses võrgus. Kogu süsteem asub tervenisti (sh server, töökohaarvutid ja võrguseadmed) Turu-uuringute AS kontrolli all asuvates tööruumides. Isikustatud andmed on lokaalses arvutis krüpteerimata kujul töötamise ajal – muul ajamomendil on andmefail alati krüpteeritud ja ligipääsupiirangutega kaitstud. Esimene aste – arvuti BIOS ei käivitu ilma salasõna kasutamata, teine aste – kasutaja personaalne kasutajanimi ja parool, kolmas aste – isikustatud andmefail on krüpteeritud registreeritud andmetöötaja ID kaardiga, neljanda turvameetmena kasutatakse seda, et arvuti juurest lahkudes lülitub minuti jooksul alati sisse screensaver, mis on vaid paroolliga avatav. Viienda astmena on isikustatud andmefail alati ise ka salasõnaga kaitstud.

Toimub ka regulaarne andmete varundamine krüptitud konteineris krüptitud kanaleid pidi asutusest väljaspool asuvasse virtuaalserverisse. Pilve kasutatakse ainult andmete varundamiseks (mitte töötlemiseks). Pilveteenuse pakkuja (Amazon) server asub Iirimaal.

Andmetele on ligipääs Turu-uuringute AS-i uuringujuhil ning küsitlusjuhil. Telefoniküsitluse etapis on valimisse võetud inimeste isikuandmetele ligipääs ka küsitlust teostavatel küsitlajatel (kellega sõlmitakse konfidentsiaalsuslepingud). Küsitlajal on ligipääs ainult nende inimeste isikuandmetele, kellega tema küsitluse läbiviimiseks ühendust võtab. Isikuandmed kustutatakse peale küsitlustööde lõppemist ja andmete kvaliteedikontrolli teostamist (hiljemalt 30.09.2025). Andmete kustutamise kinnitamiseks allkirjastavad Turu-uuringute AS ja Sotsiaalministeerium andmete hävitamist kinnitava akti. Anonümiseeritud küsitlusandmete faili säilitatakse Sotsiaalministeeriumi serveris tähtajatult.

⁴ Isikuandmete edastamine on lubatud üksnes sellisesse riiki, millel on piisav andmekaitse tase (Euroopa Liidu liikmesriigid; Euroopa Majanduspiirkonna lepinguga ühinenud riigid; riigid, mille isikuandmete kaitse tase on Euroopa Komisjoni poolt hinnatud piisavaks). Kui kasutatava keskkonna server ei asu piisava andmekaitsetasemega riigis, saab isikuandmete edastamine toimuda isikuandmete kaitse üldmääruse (IKÜM) artiklite 44-50 alusel. Täiendav teave: <https://www.aki.ee/isikuandmed/andmetootlejale/isikuandmete-edastamine-valisriiki>. Kui kasutatava keskkonna server asub riigis, mis ei ole piisava andmekaitse tasemega, tuleb täita ka taotluse punkt 12. Edastamine tähendab ka isikuandmete hoidmist serveris.

9. Loetlege isikute kategooriad, kelle andmeid töödeldakse ning valimi suurus.

Inimeste rühmad, keda uurida kavatakse ning kui palju neid on.

Rahvastikuregistrist päritakse 16-aastaste ja vanemate elanike isikuandmed. Planeeritud vastajate arv (lõppvalim) on 10 000, millest Rahvastikuregistri valimist pärinevad vastajad moodustavad eeldatavasti ca 62,5% (6250 vastajat). Arvestades kogemusi teiste sarnase metoodikaga tehtud küsitlusuuringute keeldumismääradest on sellel arvul vastuste kogumiseks vajalik Rahvastikuregistrist tellida valimibaas viiekordses mahus (kokku 31 250 inimese kontaktandmed). Tellitav valim jaguneb järgnevalt:

- 6250 inimest üle-Eestilises põhivalimis
- 6250 inimest Ida-Virumaa lisavalimis
- 18 750 inimest teiste regioonide (peale Ida-Virumaa) lisavalimis.

9.1. Tooge välja periood, mille kohta isikuandmete päring tehakse.

Valimiisikute isikuandmete päring tehakse päringu teostamise päeva seisuga.

Uuringu küsitlustööd toimuvad eeldatavasti 2025. aasta aprilli II poolest juuni lõpuni. Kui küsitlustööde algus lükkub mingil põhjusel edasi, toimuvad küsitlustööd 2,5-3 kuu jooksul alates küsitlustööde tegelikust algusest.

9.2. Loetlege töödeldavate isikuandmete koosseis.

Tuua detailselt välja, milliseid isikuandmeid töödeldakse (nt ees- ja perenimi, isikukood, e-posti aadress jne) ning põhjendus, miks just neid andmeid on uuringu eesmärgi täitmiseks vaja. Vajadusel esitada taotluse lisana (nt tabelina).

Rahvastikuregistrist päritakse valimisse järgnevad andmed:

- valimiisiku e-maili aadress
- kontakttelefon
- elukoht (maakond, eraldi Tallinn ja selle linnaosa)
- sugu, vanus ja emakeel
- valimiisiku nimi

Valimisse päritakse ainult need andmed, mis on uuringu küsitlustööde (kontaktivõtt ja lõppvalimi proportsionaalsuse jälgimine) läbiviimiseks hädavajalikud. Valimiisiku e-maili aadress on vajalik kontaktivõtuks, et edastada uuringukutse (koos lingiga küsitlusankeedile) ning meeldetuletuskirjad. Telefoninumbrit kasutatakse selleks, et madala vastamisaktiivsusega rühmades viia läbi täiendav küsitlus telefoni teel (juhul, kui valimisse võetud inimene ei täida ankeeti veebis ega anna teada keeldumisest). Elukoha, soo, vanuse ja emakeele andmed on vajalikud taustainfona valimi proportsionaalsuse jälgimiseks, et telefoniküsitluse etapis teha kõnesid vaid nendesse rühmadesse kus ankeete on puudu (st kus vastamisaktiivsus veebiküsitluse etapis oli madalam). Nagu ka ptk 7 välja toodud, on valimiisiku nimi vajalik selleks, et määratleda, kellele täpselt ankeet on suunatud (et oleks võimalik konkreetset viidata valimisse võetud isikule ning nendel juhtudel, kus valimisse võetud isik oma tervise tõttu ise küsitlusele vastata ei saa, saaks tema kohta vastused anda keegi teine (nt pereliige või hooldaja). See võimaldab valimisse kaasata rohkem ka raskemate terviseprobleemidega inimesi, kelle esindatus valimis on antud uuringu puhul äärmiselt oluline.

Lisaks – rahvastikuregistrist ei pärita 16-17a valimiisikute vanemate või nende eestkostjate andmeid, vaid ainult nende endi kontaktandmed ptk. 9.2 alguses toodud andmekoosseisus. Ülejäänud protseduur 16-17a valimiisikute kaasamiseks uuringusse on kirjeldatud eespool, taotluse ptk 4 Metoodika ülevaate all.

9.3. Loetlege isikuandmete allikad.

Nimetage konkreetsed isikuandmete allikad (nt registrid, küsitluslehed jne), kust isikuandmeid saadakse.

- Rahvastikuregister

Küsitlusankeediga kogutavad andmed on pseudonüümitud, st valimiisikute kontaktandmed on asendatud unikaalse numbriga.

9.4. Kas andmeandjatega (andmekogu vastutava töötlejaga) on konsulteeritud ning nad on valmis väljastama uuringu eesmärgi saavutamiseks vajalikud andmed?

Kuna rahvastikuregistril on olemas ametlik andmete taotlemise keskkond ja kord, siis ei ole vaja eelnev ühenduse võtmine, aga registrilt andmete taotlemiseks on vajalik AKI luba.

10. Kas kogutud andmed pseudonümiseeritakse või anonümiseeritakse? Mis etapis seda tehakse? Kes viib läbi pseudonümiseerimise või anonümiseerimise (vastutav töötleja, volitatud töötleja, andmeandja vms)?

Kui andmeid ei pseudonümiseerita, siis selgitada, miks seda ei tehta.

Kogutud andmed pseudonümiseerib volitatud töötleja (Turu-uuringute AS) andmekogumise etapis. Peale pseudonümiseerimise aluseks olev faili (koodivõtme) kustutamist (mis toimub peale küsitlustööde lõppemist ja andmete kvaliteedikontrolli teostamist) säilitatakse küsitlusandmeid anonümseeritud andmefailina, mille puhul puudub tagasikodeerimise võimalus (st puudub võimalus läbi koodivõtme minna tagasi algallikani).

10.1. Loetlege pseudonümiseeritud andmete koosseis.

Pseudonümiseeritud andmetes sisaldub valimiisiku unikaalne number, küsitlusankeedist tulenevad andmed (ankeet on lisatud taotlusele), küsitaja number ning intervjuu algus- ja lõpuaeg.

10.2. Kirjeldage pseudonümiseerimise protsessi ja vahendeid.

Kui kasutatakse koodivõtit, siis tuua välja, kes koodivõtit säilitab ja kui kaua säilitab.

Valimiisikute isikuandmeid sisaldavat faili ning küsitluse vastuste faili omavahel ei seota. Küsitlusandmete failis on valimiisikute kontaktandmed asendatud unikaalse numbriga, s.t andmed on pseudonüümitud. Koodivõtit säilitab andmete volitatud töötleja (Turu-uuringute AS) kuni küsitlustööde lõppemiseni ja andmete kvaliteedikontrolli lõpetamiseni. Hiljemalt 30.09.2025 kustutatakse nii andmete pseudonümiseerimise aluseks olev fail kui ka rahvastikuregistrist saadud kontaktandmete fail. Peale seda säilitatakse küsitlusandmeid anonümseeritud andmefailina, kus ei sisaldu vastajate otsest tuvastamist võimaldavaid andmeid.

10.3. Tooge välja pseudonümiseeritud andmete säilitamise aeg ja põhjendus.

Kui andmeid ei pseudonümiseerita, siis tuua välja andmete kustutamise tähtaeg.

Vähemalt kvartali ja aasta täpsusega.

Pseudonümiseeritud andmete koodivõtit säilitatakse kuni küsitlusandmete kvaliteedikontrolli lõpetamiseni (eeldatavalt kuni 30.09.2025). Pseudonümiseeritud andmete koodivõtme säilitamine kuni küsitlustööde lõppemiseni võimaldab küsitlusandmete failist kustutada nende vastajate ankeedid, kes võtavad oma nõusoleku tagasi peale intervjuu toimumist. Samuti on pseudonümiseeritud andmete koodivõtme säilitamine vajalik küsitluse kvaliteedikontrolli teostamiseks, kui see peaks osutuma vajalikuks (juhul, kui tekib kahtlusi mõne küsitaja töö kvaliteedi osas, võetakse valimisse sattunud inimesega ühendust, et küsida intervjuu toimumise

fakti kohta).
Elektroonilised isikuandmed (kontaktandmete fail ja pseudonümiseeritud andmete koodivõti) kustutatakse peale küsitlustööde lõppemist ja andmete kvaliteedikontrolli teostamist (hiljemalt 30.09.2025).

11. Kas andmesubjekti teavitatakse isikuandmete töötlemisest? <i>Jah/ei</i>	Ei
11.1. Kui vastasite ei, siis palun põhjendage⁵	Andmesubjekte ei teavitata ette nende isikuandmete töötlemisest Rahvastikuregistris
11.2. Kui vastasite jah, siis kirjeldage, kuidas teavitatakse.	Juhul kui inimene satub juhuvalikuga valimisse, siis pöörduakse tema poole kas kirjalikult (veebiküsitlus) või suuliselt (telefoniküsitlus) uuringukutsega, kus teda informeeritakse uuringu sisust ja eesmärkidest ning võimalusest nii uuringus osaleda kui sellest ka keelduda (sh keelduda juba ka ankeedi täitmise ajal mistahes hetkel).
11.3. Kust on leitavad andmekaitsetingimused⁶?	Viide andmekaitsetingimustele sisaldub valimisse võetud inimestele saadetavas e-mailis (viide Turu-uuringute AS-i veebiaadressile, kus sisaldub täpsem info isikuandmete töötlemise tingimuste kohta. Loodav veebileht ei kirjelda mitte üldiseid Turu-uuringute AS-i andmekaitsetingimusi, vaid kirjeldab isikuandmete töötlemise tingimusi konkreetselt käesoleva uuringu raames).

12. Kas isikuandmeid edastatakse kolmandatesse riikidesse⁷ <i>Jah/ei. Kui vastate küsimusele jah, siis täita ka järgnevad lahtrid.</i>	Ei
12.1. Loetlege riigid, kuhu isikuandmeid edastatakse.	-
12.2. Milliseid lisakaitsemeetmeid kasutatakse?	-

Kinnitan, et taotluses esitatud andmed vastavad tegelikkusele.

Marion Rummo
(allkirjastaja ees- ja perenimi)⁸

(allkiri ja kuupäev)

⁵ Isikuandmete töötlemisest teavitamise kohustus tuleneb IKÜM-st, teavitamata jätmise on põhjendatud väga erandlikel juhtudel.

⁶ IKÜM-i kohaselt tuleb andmesubjektile esitada isikuandmete töötlemise kohta teave ehk nn andmekaitsetingimused, mis peavad vastama IKÜM art 12 – 14 sätestatule.

⁷ Isikuandmete edastamine on lubatud üksnes sellisesse riiki, millel on piisav andmekaitse tase (Euroopa Liidu liikmesriigid; Euroopa Majanduspiirkonna lepinguga ühinenud riigid; riigid, mille isikuandmete kaitse tase on Euroopa Komisjoni poolt hinnatud piisavaks). Isikuandmete nn kolmandatesse riikidesse edastamine toimub IKÜM artiklite 44-50 alusel. Täiendav teave: <https://www.aki.ee/isikuandmed/andmetootlejale/isikuandmete-edastamine-valisriiki>.

⁸ Taotluse saab allkirjastada vaid isik, kellel on vastava asutuse/ettevõtte esindusõigus või teda on volitatud taotlust esitama. Kui allkirjastaja on volitatud taotlust esitama, siis esitada volitust tõendav dokument (volikiri, leping vms).

Taotluse lisad:

Lisa 1: Küsimustik
Lisa 2: Küsimustiku kutsekiri ja nõusoleku võtmise vorm
Lisa 3: Telefonipöördumise kutsekiri ja nõusoleku võtmise vorm
Lisa 4: Andmete töötlemise mõjuhindang ja riskide maandamine
Lisa 5: Turu-uuringute AS isikuandmete töötlemise organisatsiooniliste, füüsiliste ja infotehniliste turvameetmete kirjeldus